

Kuntastrategia 2030

Kunnanhallitus 16.3.2026 § XX

Valtuusto 23.3.2026 § XX

Strategian tiivistelmä

Kuntastrategia 2030

Tehtävämme on edistää asukkaidemme hyvinvointia ja alueemme elinvoimaa sekä järjestää palvelumme taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Tulevaisuuden visiossamme Tuusniemi on itsenäinen, viisaasti sopeutuva kunta

Arvopohjamme:

- **Yhteistyö** kuntalaisten ja kumppaneiden kanssa.
- **Luottamus** toimijoiden kesken.
- **Vastuullisuus** huomioiden päätösten taloudelliset, sosiaaliset, ekologiset ja kulttuuriset vaikutukset pitkällä aikavälillä.
- **Yhteinen sitoutuminen** yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja päätöksiin.

Toimintamme painopisteet:

1. Kuntalaisten mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa ja toimia
2. Sivistys ja osaaminen elinvoiman, hyvinvoinnin ja uudistumiskyvyn perustana
3. Työtä, yrittämistä ja asumista tukeva toimintaympäristö
4. Strategian käyttäminen aktiivisesti arjen päätöksenteossa ja johtamisessa

Strategian taustaa

Lähtökohtia

- Tuusniemi on pieni maalaiskunta, joka kamppailee monen muun kunnan tavoin olemassa olostaan käynnissä olevien rakennemuutosten kourissa. Erityisesti **syntyvyyden lasku, väestön väheneminen ja epäedullinen valtionosuusjärjestelmä** vaikuttavat kunnan talouteen, elinkeinorakenteeseen ja elinvoimaan. Ikääntyneiden osuus väestöstä on lähes 40%.
- **Tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys on, voiko kunta pysyä itsenäisenä tulevaisuudessa.** Tämän suhteen näkemykset jakaantuvat. Kuntakyselyn 2025 mukaan 57% kuntalaisista näkee tärkeänä, että kunta on myös tulevaisuudessa itsenäinen. Luottamushenkilöiden osalta näin ajattelee 38%.
- **Tuusniemen vahvuuksiksi kuntalaiset näkevät viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön.** Kunnassa on puhdasta ja kaunista luontoa, josta niin kuntalaiset kuin vapaa-ajan asukkaat pitävät. Kunnassa on edelleen pääosin toimivat peruspalvelut. **Erityisesti varhaiskasvatusta ja koulutusta pidetään hyvänä,** ja Tuusniemellä toimii Suomen parhaimpiin kuuluva pieni lukio.
- **Myös yhteisöllisyys ja yhteistyö on hyvää.** Kunta on jo pitkään aktiivisesti kehittänyt erilaisia yhteistyömuotoja.
- Vaikka kuntalaiset **viihtyvät Tuusniemellä ihan hyvin** (3,8 / 5), suosittelemalukkuus on kuitenkin pientä (NPS -21).
- **Negatiivista kehitystä kuvaa** erityisesti väestökehitys ja heikentynyt kuntatalous. Asuinympäristön viihtyisyyden koetaan jossain määrin heikentyneen. Kunnan päätöksentekoa pidetään

myös olosuhteisiin nähden turhan passiivisena.

- **Yrittäjistä merkittävä osa** kokee tyytymättömyyttä kunnan toimintaan yritysten toimintaedellytysten tukemisessa.
- **Usko myönteiseen tulevaisuuteen** ei ole kunnassa kovin vahva. Vain n. 20% kuntalaisista ja luottamushenkilöistä kokee, että tulevaisuus on parempi.
- **Kunnan toiminnan osalta** n. 45% kokee, että asiointi on sujuvaa. Kuitenkin vain n. 35% on kokenut tiedon saaminen kunnan toiminnasta ja palveluista helppona.
- Tulevaisuuden suhteen **talouden tasapainon saavuttaminen** on jaettu yhteinen huoli ja koetaan tärkeänä saada se kuntoon. Taloutta on tasapainotettu jo pitkään. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen siirtyy seuraavalle hallitukselle.
- Muuten tulevaisuuden suhteen **kuntalaiset toivovat** avoimuutta ja asenneilmastoa, joka helpottaa osallistumista. Lisäksi toivotaan piristystä elinkeinoelämää ja houkuttelevuutta erityisesti nuorten ja lapsiperheiden osalta.
- **Valtuuston osalta tulevaisuuden panostusten nähdään olevan erityisesti elinkeinopolitiikassa, varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa sekä asukkaiden osallistumismahdollisuuksissa.** Yli 85% valtuutetuista on sitä mieltä, että kunta tarvitsee uusia toimintamalleja. Lähes 80% kokee, että tarvitaan nopeaa ja rohkeaa etenemistä. Ennen kaikkea on vahva näkemys, että tulevaisuus tulee tehdä yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Työntekijöiden kokemuksia

Myönteisiä asioita työssä ja kunnassa työpaikkana

1. Esihenkilötyö ja johtaminen

Esihenkilöt koetaan kannustaviksi, kuunteleviksi ja vuorovaikutteisiksi, mikä luo turvallisen työympäristön.

2. Yhteisöllisyys ja työilmapiiiri

Työyhteisössä vallitsee yhdessä tekemisen kulttuuri, jossa onnistumisista iloitaan yhdessä.

3. Työn merkityksellisyys ja motivaatio

Työtä tehdään kuntalaisten parhaaksi, mikä tuo työhön merkitystä ja motivaatiota. Työn monipuolisuus ja haasteet koetaan palkitsevina.

4. Vakaa ja turvallinen työnantaja

Kuntaa pidetään luotettavana ja turvallisenä työpaikkana, jossa palkanmaksu toimii ja pitkäaikainen sitoutuminen huomioidaan.

5. Hyvinvointi ja joustavuus

Työntekijöistä huolehditaan työterveyden ja joustojen avulla, ja omaan työhön voi vaikuttaa.

6. Työn käytännön edut

Työ on lähellä ja pääsääntöisesti päivätyötä, mikä tukee arjen sujuvuutta. Tiivis työyhteisö ja toimiva yhteistyö yli toimialojen

koetaan vahvuuksiksi.

Näkemyksiä toiminnan kehittämiseen

1. Viestintä, avoimuus ja yhteistyö

Henkilöstö toivoo vielä avoimempaa dialogia ja töntekijöiden parempaa kuulemistä päätöksenteossa. Yhteistyötä halutaan vahvistaa ja kuppikuntaisuutta vähentää. Vaikeita asioita halutaan voida tuoda esiin ja käsitellä paremmin.

2. Työhyvinvointi ja arjen tuki

Toivotaan työhyvinvointiryhmää arvioimaan ja edistämään yhteisöllisyyttä. Esihenkilöiden työkuormaa tulisi keventää, jotta heillä olisi aikaa tukea henkilöstöä.

3. Perekdytys ja uusien töntekijöiden tukeminen

Perekdytykseen kaivataan lisää aikaa, suunnitelmallisuutta ja yhteistä vastuuta, jotta uudet töntekijät pääsisivät sujuvasti mukaan työyhteisöön.

4. Markkinointi ja kunnan vetovoima

Kunnan markkinoinnissa tulisi nostaa esiin turvallisuus, luonto ja elämälaatu sekä lapsiperheiden hyvät olosuhteet. Päätöksenteon viestintään toivotaan myönteistä ja tulevaisuuteen katsovaa sävyä.

Tuusniemeläisten terveisiä strategiatyöhön

"Yrittäkää **ajatella rohkeasti** uusia asioita ja kartoittaa asioita eri kantilta. Hyödyntäkää sosiaalisen median voimaa."

"Muistakaa **yhteishengen** ja toisten kunnioittamisen kulttuuri!"

"Tehkää järkeviä päätöksiä, jotka tähtäävät **tulevaisuuteen**. Lyhytnäköisyys ei kannata."

"Strategian tekemiseen syytä varata aikaa eri työryhmille, jotta asioita on keritty **työstää pelkkiä ajatuksia syvemmin**."

"Kaikki kehitys ajatukset tuntuu olevan rahasta kiinni. **Kaikkeen ei tarvitse suurta rahallista investointia**."

"Nyt on ihan viimeiset hetket kokeilla **ihan mitä tahansa uutta** ja rohkeasti."

"Strategia, jota **toteutetaan** eikä hyllyllä pölyttyvät teos."

"Tehdään vain välttämättömät menoerät. Haastetaan kaikki kuntalaiset **talkoisiin**. Pitää vain miettiä miten se konkreettisesti tehdään."

Kuntien tulevaisuus megatrendien valossa

1. Rauhattomuuden aika korostaa sopeutumiskykyä ja uudistumista

Yhteiskunnallinen toimintaympäristö on siirtynyt pysyvän epävarmuuden tilaan. Pääallekkäiset kriisit, julkisen talouden kestävyysvaje ja hidas talouskasvu pakottavat kaikki julkiset toimijat tarkastelemaan uudelleen perustehtävänsä, toimintamallejaan ja resurssien käyttöä.

2. Pitkäikäisten ja monimuotoistuvan väestön yhteiskunta muuttaa hyvinvoinnin logiikkaa

Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku muuttavat hyvinvoinnin edellytyksiä. Hyvinvointi ei enää synny ensisijaisesti palvelujärjestelmän kautta, vaan yhteisöissä, osallisuudessa ja ihmisten omassa toimijuudessa. Samalla pitkät elämäнкаaret avaavat mahdollisuuksia uudenlaiselle osallistumiselle, vapaaehtoisuudelle ja ylisukupolviselle toiminnalle.

3. Demokratian ja osallisuuden merkitys kasvaa

Yhteiskunnallinen polarisaatio ja luottamuksen heikkeneminen haastavat perinteisiä päätöksentekomalleja. Demokratiaa ei voi enää pitää itsestäänselvyytenä – sitä on aktiivisesti uudistettava. Paikallistasolla tämä tarkoittaa aidon osallisuuden, vaikuttamismahdollisuuksien ja yhteiskehittämisen vahvistamista.

4. Ympäristökriisi ja resurssien niukkeneminen pakottavat sopeutumaan ja uudistumaan

Ilmastomuutos, luontokato ja resurssien rajallisuus asettavat reunaehdot tulevalle kehitykselle. Kestävyys ei ole enää lisäarvo, vaan toiminnan perusedellytys. Tämä korostaa kiertotaloutta, resurssiviisautta ja ennaltaehkäiseviä ratkaisuja.

5. Tekoäly mullistaa yhteiskunnan perustaa

Teknologian kehitys, erityisesti tekoäly, etenee nopeasti ja muuttaa työn, koulutuksen, tiedontuotannon ja päätöksenteon rakenteita. Tekoälyyn kohdistuu suuria odotuksia tuottavuuden kasvattajana, mutta siihen liittyy myös merkittäviä riskejä ja eettisiä kysymyksiä.

Keskeinen kysymys ei ole, käytetäänkö tekoälyä, vaan miten sitä käytetään. Painottuu vastuullinen, kestävä ja ihmisten toimijuutta vahvistavaa soveltaminen. Suomella voi olla mahdollisuus toimia suunnannäyttäjänä tekoälyn käytössä, vaikka emme olisi teknologian kehityksen etulinjassa.

Strategian suunta ja valinnat

Strategian keskeiset käsitteet ja logiikka

Tehtävä

Mikä on kunnan perustehtävä ja rooli kuntalaisten arjessa?

Visio

Millainen kunta haluamme olla tulevaisuudessa?

Painopisteet

Mihin keskitymme käytännössä?

Arvot

Millä periaatteilla teemme valintoja ja toteutamme muutosta?

Strategian logiikka

- Strategia on valintoja toivotun tulevaisuuden tekemiseen todeksi.
- Kun valitaan strategia, valitaan käytännössä joukko muutoksia, joiden toteutumista tavoitellaan.
- Arvot ohjaavat näitä valintoja erityisesti silloin, kun kaikkea ei voida tehdä.

Kunnan tehtävä

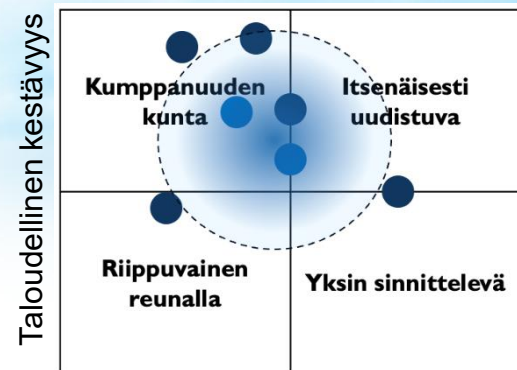
”Edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.”

(Kuntalaki (410/2015) 1§)

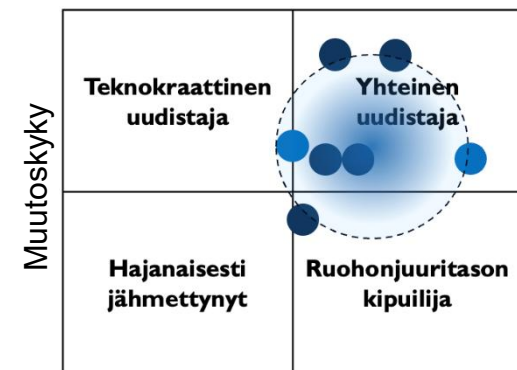
Tämän strategian lähtökohtana on, että...

- 1) tulevaisuus on riittävästi omissa käsissä, ja
- 2) se tehdään ennen kaikkea yhdessä kuntalaisten ja erilaisten kumppaneiden kanssa.

● = luottamushenkilöt ● = johtoryhmä

Strateginen omavaisuus

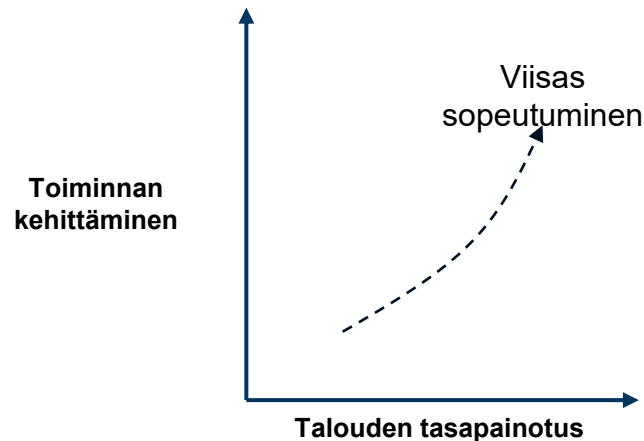

Sitoutumisen laajuus

Visio: Tuusniemi on itsenäinen, viisaasti sopeutuva kunta

Viisaasti sopeutuva kunta **samaan aikaan:**

- tasapainottaa taloutta **ja**
- tuottaa hyvinvointia ja elinvoimaa tukevia palveluja.

Toiminnan painopisteet, jotka ohjaavat päätöksentekoa, resurssien kohdentamista ja kumppanuuksien rakentamista

1. Kuntalaisten mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa ja toimia

- Edistämme kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja toimia yhdessä arjen hyvinvoinnin ja elinvoiman rakentamisessa

2. Sivistys ja osaaminen elinvoiman, hyvinvoinnin ja uudistumiskyvyn perustana

- Vastaamme toimintaympäristön muutoksiin, joissa korostuvat kaiken ikäisten yhteiskunta, lasten ja nuorten osallisuus, sukupolvien kohtaaminen sekä yrittäjyyden ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistuminen.
- Hyödynnämme kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden osaamista toiminnan kehittämisessä ja yhteisessä oppimisessa.
- Toiminnassa tärkeänä näkökulmana on kumppanuusajattelu.

3. Työtä, yrittämistä ja asumista tukeva toimintaympäristö

- Edistämme elinkeinotoimintaa ja mahdollistamme toimivan ympäristön, jota tukee työtä, yrittämistä ja asumista.
- Panostamme ajantasaiseen kaavoitukseen ja riittävään tonttivarantoon, joka vastaa yritysten, vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden tarpeisiin, ja jota markkinoimme aktiivisesti ja tuloksellisesti.
- Kehitämme esteetöntä ja saavutettavaa arkiympäristöä, joka mahdollistaa palveluihin ja harrastuksiin pääsyn.

4. Strategian käyttäminen aktiivisesti arjen päätöksenteossa ja johtamisessa

- Luottamus, avoimuus ja yhteistyö luovat perustan työhyvinvoinnille, uudistumiskyvylle ja palveluiden järjestämiselle myös niukkenevien resurssien olosuhteissa.
- Vahvistamme vuorovaikutusta ja yhteisöllistä työkulttuuria, jossa työntekijät kokevat työnsä merkitykselliseksi ja tulevat kuulluiksi oman alansa asiantuntijoina.

Strategian arvopohja

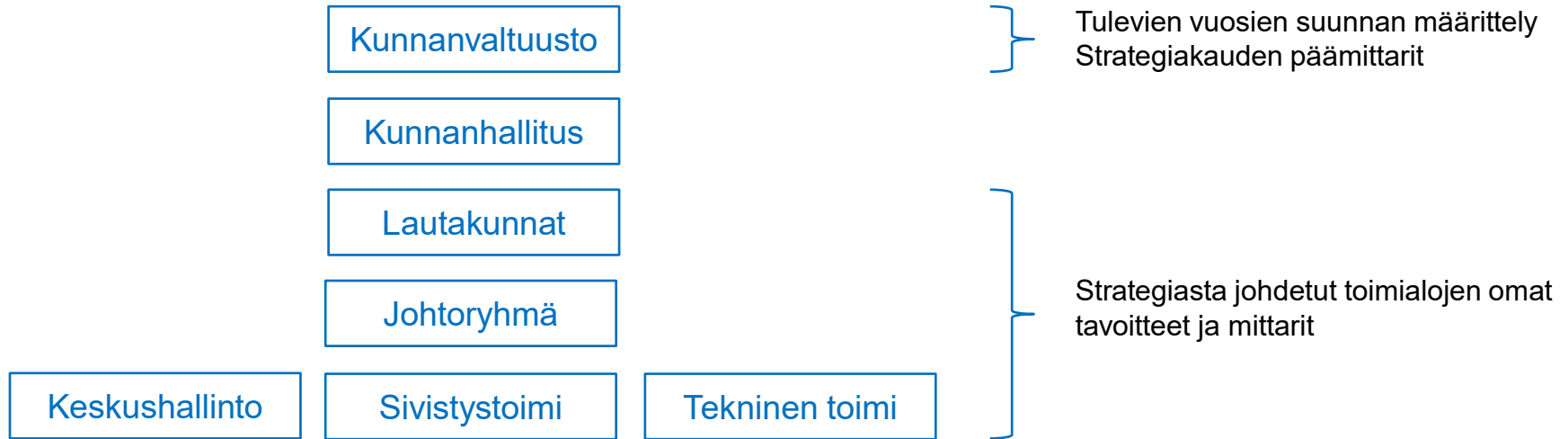
Arvot ohjaavat tapaa, jolla strategiaa toteutetaan. Ne näkyvät päätöksenteossa, johtamisessa ja yhteistyössä kuntalaisten ja kumppaneiden kanssa. Arvot ohjaavat erityisesti tilanteissa, joissa joudutaan tekemään valintoja, kohdentamaan resursseja ja uudistamaan toimintatapoja.

Kunnan arvot ovat:

- **Yhteistyö**
Teemme asioita yhdessä kuntalaisten ja kumppaneiden kanssa.
- **Luottamus**
Rakennamme avoimuutta ja luottamusta toimijoiden kesken.
- **Vastuullisuus**
Teemme taloudellisesti viisaita päätöksiä ja tasapainotamme taloutta. Kohdennamme resurssit vaikuttavimpiin asioihin huomioiden päätösten taloudelliset, sosiaaliset, ekologiset ja kulttuuriset vaikutukset pitkällä aikavälillä.
- **Yhteinen sitoutuminen**
Sitoudumme yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja päätöksiin.

Strategian toimeenpano ja seuranta

Strategian seuranta ja mittarit

Strategiakauden päämittarit

Mittari	Tavoite	Lähtö-tilanne, M€	2027	2028	2029	2030	2031
Tilinpäätös	Vähintään 0-tulos	-1,1					
Kunnallisvero	Kasvua edellisvuoteen	3,8					
Yhteisöverot	Kasvua edellisvuoteen	0,7					

Toimeenpanon vuosikello

